

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4074/2020
26.05.2021. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић, Бранка Станића, Татјане Миљуш и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Милунка Арсић, адвокат из ..., против туженог Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање Филијала Ужице, кога у ревизијском поступку заступа пуномоћник Немања Срзентић, адвокат из ..., ради стицања без основа, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 4496/19 од 03.03.2020. године, у седници одржаној 26.05.2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 4496/19 од 03.03.2020. године, као изузетно дозвољеној.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 4496/19 од 03.03.2020. године у делу става првог изреке којим је одбијена жалба туженог и пресуда Основног суда у Ужицу П 129/19 од 12.08.2019. године у ставу првом изреке-алинеја прва и ставу другом изреке и предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Ужицу П 129/19 од 12.08.2019. године, ставом првим изреке- алинеја прва, усвојен је тужбени захтев и тужени је обавезан да тужиоцу исплати на име стицања без основа за период од 29.10.2010. године до 22.06.2018. године, износ од 566.282,38 динара са законском затезном каматом почев од 28.11.2018. године до исплате, док је истим ставом-алинеја друга, одбијен захтев тужиоца за исплату траженог износа камате за сваки појединачни месечни износ поред досуђеног износа (ближе наведено у том делу изреке). Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 93.535,82 динара.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 4496/19 од 03.03.2020. године, ставом првим изреке, одбијене су као неосноване жалбе парничних странака и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбачена је као недозвољена жалба туженог изјављена против става првог изреке -алинеја друга

првостепене пресуде. Ставом трећим изреке, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, у усвајајућем делу тужбеног захтева, тужени је благовремено изјавио ревизију побијајући је из свих законских разлога, са позивом на одредбу члана 404. ЗПП.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 55/14), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији туженог ради уједначавања судске праксе и разматрања правних питања од општег интереса.

Из наведених разлога одлучено је као у ставу првом изреке.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члану 408. ЗПП и утврдио да је ревизија туженог основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, привременим решењем РФЗ ПИО - Филијала Ужице бр. ... -...-.../... од 29.12.2010. године, тужиоцу је утврђен потпуни губитак радне способности као последица болести, почев од 23.04.2010. године и утврђено му је право на инвалидску пензију у укупном износу од 14.956,06 динара, те да се исплата пензије врши од 23.04.2010. године уз обуставу 1/3 пензије у корист рачуна доприноса за ПИО до намирења неуплаћени доспелих доприноса који су на дан 29.12.2010. године износили 754.041,02 динара, увећаних за износ камате. Тужилац је захтевом од 28.11.2018. године, тражио од туженог враћање обустављене 1/3 пензије, у укупном износу 488.610,00 динара. Тужени је решењем од 12.07.2018. године утврдио да тужиоцу престаје обустава 1/3 месечног износа пензије од 22.06.2018. године и од тог дана исплате пензија вршене су без обуставе из разлога што је одлуком Уставног суда ИУО број 279/16 од 21.12.2017. године, утврђено да одредба члана 4. Одлуке о утврђивању својства осигураника и обавези плаћања доприноса за ПИО („Службени гласник РС“ број 43/11) није у сагласности са Уставом и Законом. Спорна одредба се односила на лица која су стекла својство осигураника, али им из неког разлога допринос није утврђен и наплаћен. Тужени је решењем од 27.04.2012. године, утврдио да код тужиоца и даље постоји потпуни губитак радне способности те да је продужено право на инвалидску пензију утврђено решењем од 29.12.2010. године.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су закључили да је тужиоцу неосновано вршена обустава примања на име инвалидске пензије, па је тужени у обавези да тужиоцу врати износ који је примио по правном основу који је касније отпао, применом чланова 210. и 214. Закона о облигационим односима.

По оцени Врховног касационог суда нижестепени судови су погрешно применили материјално право због чега чињенично стање није у потпуности утврђено.

Лице коме је повређено право коначним или правноснажним појединачним актом донетим применом закона или другог општег акта за који је одлуком Уставног суда утврђено да није у сагласности с Уставом, општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима или законом, не може се обратити суду тужбом за накнаду штете, пре него што покуша да отклони штетне последице неуставности и/или незаконитости касираног општег акта изменом појединачног акта од стране његовог доносиоца, а уколико то није могуће – подношењем захтева Уставном суду да својом одлуком одреди други начин отклањања штетних последица (утврђивањем права на накнаду штете, повраћајем у пређашње стање или на други начин), (Правно схватање утврђено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 17.02.2021. године).

Према члану 61. Закона о Уставном суду свако коме је повређено право коначним или правноснажним појединачним актом, донетим на основу закона или другог општег акта, за који је одлуком Уставног суда утврђено да није у сагласности са Уставом, опште прихваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима или законом, има право да тражи од надлежног органа измену тог појединачног акта, у складу са правилима поступка у коме је појединачни акт донет (став 1). Предлог за измену коначног или правноснажног појединачног акта донетог на основу закона или другог општег акта, за који је одлуком Уставног суда утврђено да није у сагласности са Уставом, опште прихваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима или законом, може се поднети у року од шест месеци од дана објављивања одлуке у „Службеном гласнику Републике Србије“, ако од достављања појединачног акта до подношења предлога или иницијативе за покретање поступка није протекло више од две године (став 2).

Сагласно наведеном, подношење захтева за измену појединачног акта његовом доносиоцу представља обавезујући правни пут за отклањање евентуалних последица које је примена неуставног или незаконитог општег акта произвела. Појединачни правни акт донет применом касираног општег акта у време његовог важења сматра се законитим и такав акт не може бити основ за подношење тужбе све док се тај појединачни акт не измени. У случају када то није могуће одлука Уставног суда којом је одређена накнада штете као начин отклањања штетних последица касираног акта представља основ за обраћање странке суду или другом органу тужбом за накнаду штете, односно захтевом за накнаду штете. Осим тога правно дејство *ex tunc* утврђујуће одлуке Уставног суда могуће је установити само на основу цитиране законске одредбе, па је неприхватљиво становиште нижестепених судова да су испуњени услови за примену института стицања без основа.

Код утврђеног да је одлуком Уставног суда РС IУо број 279/16 од 21.12.2017. године утврђено да одредба члана 4. Одлуке о утврђивању својства осигураника и обавези плаћања доприноса за ПИО („Службени гласник РС“ број 43/11) није у сагласности са Уставом и законом, а на основу које је тужиоцу као

кориснику пензије обустављана 1/3 пензије, следи да нижестепени судови нису разјаснили битне чињенице од којих зависи право тужиоца на исплату по основу неоснованог обогаћења, односно накнаде штете. Такође, у поступку није разјашњено да ли је тужилац покушао да отклони штетне последице неуставности и незаконитости касираног општег акта захтевом за измену појединачног акта од стране његовог доносиоца, односно подношењем захтева Уставном суду да својом одлуком одреди други начин отклањања штетних последица у смислу члана 61. и 62. Закона о Уставном суду.

Због тога је Врховни касациони суд укинуо нижестепене пресуде, како би првостепени суд имајући у виду изложене примедбе утврдио наведене битне чињенице од којих зависи правилна примена материјалног права.

На основу члана 416. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа - судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић